

Utbildningspolitiskt program

Utbildningspolitiskt program

Fysioterapeutiska insatser är avgörande för en hälso- och sjukvård med hög kvalitet och god patientsäkerhet. Fysioterapeuternas kunskapsområde fysisk aktivitet och träning är starkt kopplade till hälsa och livskvalitet. Fysioterapeuter har en kunskap som på ett avgörande sätt bidrar till promotion, prevention och behandling av våra folksjukdomar och till ökad fysisk och psykisk hälsa för personer i alla åldrar. Sedan grundutbildningen förlängdes till tre år 1993 har kunskapsläget inom fysioterapi utvecklats och blivit mer omfattande, till stor del beroende på den ökade forskningsaktiviteten i ämnet. Nya kunskapsområden har växt fram samtidigt som evidensen för många av befintliga fysioterapeutiska interventioner har stärkts

I samma takt som den medicinska utvecklingen går framåt, utvecklas även rehabiliteringsområdet. För att möta befolkningens behov av en kvalitativ och patientsäker rehabilitering verkar Fysioterapeuterna för en förlängd grundutbildning, en ökad dimensionering av grundutbildningen och en statligt reglerad specialistutbildning. Detta dokument är en uppdaterad version av det tidigare Utbildningspolitiska programmet från 2014.

Stockholm i januari 2020

Förbundsordförande

En fysioterapeututbildning som möter samhällets behov

En akademisk yrkesexamen

- ✓ som är på avancerad nivå
- ✓ som är legitimationsgrundande och ger examen på avancerad nivå
- ✓ som höjer den professionella kompetensen

En forskarutbildning

- ✓ som ger kompetens att beforska olika områden inom fysioterapi

En specialistordning inom fysioterapins olika kärnområden

- ✓ som är statligt reglerad
- ✓ som bygger på utbildning på avancerad nivå
- ✓ som integrerar kliniskt och akademiskt lärande

Kontinuerligt lärande i yrkeslivet

- ✓ som ger tidsmässiga och ekonomiska förutsättningar för fortbildning
- ✓ med inrättande av specialisttjänster samt tjänster som förenar akademisk och klinisk verksamhet

Sjukgymnastutbildning i Sverige - ett historiskt perspektiv

Svensk sjukgymnastik har en lång historisk tradition med rötter i Per Henrik Lings medicinska sjukgymnastik från tidigt 1800-tal. Sjukgymnast som ny yrkesbenämning etablerades i slutet av 1800-talet och sjukgymnaster fick år 1887 legitimation som andra yrkesgrupp efter läkare i Sverige.

År 1979 förlängdes sjukgymnastutbildningen från 2 till 2,5 år, för att 1993 förlängas till 3 år. Möjlighet till magister-, master- och forskarutbildning tillkom och den första svenska sjukgymnasten disputerade 1981. Sjukgymnastutbildningarna flyttades över från landstingskommunal regi till universitetet 1998. Undantagen var sjukgymnastutbildningarna i Lund och Stockholm, som redan tidigare bedrevs i statlig regi.

Andelen disputerade fysioterapeuter i Sverige har ökat i snabb takt och är i förhållande till antalet legitimerade fysioterapeuter hög. Idag finns det drygt 30 professorer i fysioterapi och runt 500 disputerade fysioterapeuter. Antalet lärosäten som erbjuder fysioterapeututbildning har med tiden ökat till dagens åtta.

Fysioterapeut - en ny yrkestitel

Fysioterapeut är sedan 1 januari 2014 den nya benämningen på yrket. Yrket har i Sverige, såväl som internationellt, utvidgats till att även omfatta promotion, prevention och behandling av våra stora folksjukdomar. Bytet till yrkestiteln fysioterapeut speglar denna utveckling och ansluter Sverige till den internationella benämningen av yrket. Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund, LSR, bytte i samband med detta namn till Fysioterapeuterna.

En fysioterapeututbildning för framtiden

En yrkesexamen på avancerad nivå

Alla fysioterapeutprogram bedrivs på universitet/högskola. Programmet leder fram till en legitimeringsgrundande yrkesexamen samt till en kandidatexamen. Denna koppling mellan akademiska- och professionskunskaper har varit en framgångsfaktor och lett till en utbildning med hög kvalitet och har varit avgörande för yrkets utveckling och forskningens framväxt.

För att kunna möta de krav som dagens hälso- och sjukvård ställer och för att hålla en internationellt godtagbar nivå, måste utbildningen förlängas och ge en examen på avancerad nivå.

Arbets- och kunskapsområdet har vidgats

Ett paradigmskifte har skett i synen på professionens arbets- och kunskapsområde. Fysioterapeuter har av tradition framförallt varit involverade i och utbildats för behandling av rörelseorganen, nervsystemets och andnings- och cirkulationsorganens sjukdomar och skador. Numera omfattar fysioterapeuters arbetsområde såväl hälsofrämjande insatser som prevention och behandling av våra stora folksjukdomar.

Grundutbildningen har utvecklats till en kunskapens flaskhals

Utbildningens längd är anpassad till ett tidigare och betydligt mindre omfattande kunskapsläge. Detta har lett till ”stoffträngsel” då man strävar efter att nya kunskapsområden ska rymmas inom utbildningens längd. Svensk fysioterapeututbildning riskerar därför att bli ett hinder och inte en möjlighet för att bedriva bästa möjliga vård.

Kunskapen om hur fysioterapi kan bidra till folkhälsan har ökat på ett dramatiskt sätt – samtidigt har dagens fysioterapeutstudenter inte möjlighet att på tillfredställande sätt ta del av denna kunskap på grund av en för kort utbildning. Det råder konsensus bland landets fysioterapeuter om att en förlängd grundutbildning är nödvändig. Lärarna på landets fysioterapeututbildningar, Fysioterapeuternas Studentsektion och Fysioterapeuternas kongress har alla kommit fram till detta ställningstagande.

Fysioterapeuter har ett självständigt ansvar för att utföra bedömningar, diagnossättning, planera, genomföra samt utvärdera interventioner. En legitimationsgrundad utbildning som ger studenten relevant kompetens är en förutsättning för en autonom yrkesroll. Legitimation är samhällets garanti för att personen har den kompetens som krävs för ett patientsäkert yrkesutövande.

Vikten av ett internationellt gångbart fysioterapeutprogram

Om svensk fysioterapeututbildning ska behålla sin konkurrenskraft måste den anpassas till internationella förhållanden. Man kan konstatera att det svenska treåriga fysioterapeutprogrammet är kort, betraktat ur ett internationellt perspektiv. Sverige är ett av få länder i Europa som fortfarande har en 3-årig utbildning. De flesta länder i Europa har en utbildning på avancerad nivå och utanför Europa har USA, Kanada, Australien, Nya Zeeland infört fysioterapeututbildning på lägst masternivå.

Grundutbildning på avancerad nivå ger möjlighet att efter grundexamen höja den professionella och interprofessionella kompetensen. Masterprogram ger den kunskap som krävs för att utveckla och leda evidensbaserade och resultatriktade förbättringsprocesser inom en kunskapsstyrd hälso- och sjukvård.

Forskarutbildning

Möjligheten till forskarutbildning har varit helt avgörande för utvecklingen av professionen och ämnet fysioterapi. En framgångsrik forskarmiljö vid landets fysioterapiinstitutioner har byggts upp. Ett 500-tal fysioterapeuter har disputerat och ett stort antal har skaffat sig docent- och professorskompetens och handleder nya doktorander. Ämnet fysioterapi har genom detta beforskats, vilket bland annat har lett till att behandlingen av en rad folksjukdomar har utvecklats. Den framgångsrika uppbyggnaden av forskarutbildning och fysioterapeutisk forskning har även möjliggjort att utbildningarna vid fysioterapeutprogrammen har kunnat forskningsanknytas och därigenom nå en hög kvalitet.

Specialistutbildning för fysioterapeuter

För att kunna upprätthålla god kvalitet inom hälso- och sjukvården krävs personer med specialistkompetens som kan medverka till kvalitetsutveckling, kan ta sig an komplicerade kliniska frågeställningar och handleda studenter och kollegor. Fysioterapeuter med specialistkompetens kan på ett säkert och effektivt sätt bidra till hälso- och sjukvårdens effektivitet.

Fysioterapeuter har, nationellt och internationellt, sedan länge identifierat hälso- och sjukvårdens behov av fysioterapeuter med specialistkompetens. Detta ledde till att LSR redan 1996 inrättade en specialistordning där förbundet utfärdar specialistkompetens.

Behov av en statligt reglerad specialistutbildning

En specialistordning som inte är reglerad av staten ger utrymme för olika tolkningar kring vilka kvalifikationer som gäller för att kalla sig specialist. Specialistordningen behöver därför bli statligt sanktionerad och reglerad för att ge allmänheten en korrekt och tydlig vägledning till vilken kompetens som finns. En specialistordning måste vidare utvecklas i samverkan mellan alla parter, myndigheter, vårdgivare och professionen för att fylla samhällets behov och för att vara patientsäker.

En specialistordning som bygger på avancerad nivå

Dagens hälso- och sjukvård är kunskapsintensiv. Fysioterapeuternas specialistordning behöver anpassas till de krav som dagens och morgondagens kunskapsintensiva hälso- och sjukvård ställer. En specialistutbildning som bygger på utbildning på avancerad nivå ger fysioterapeuterna den vetenskapliga och professionella fördjupning som krävs för detta. Masternivå är den internationellt accepterade standarden för specialistkompetens i Europa och världen i övrigt.

Ett kontinuerligt lärande under yrkeslivet

Legitimerade professioner i hälso- och sjukvården ska enligt lag arbeta enligt vetenskap och beprövad erfarenhet. Med dagens snabba kunskapstillväxt ställer det stora krav på den enskilda yrkesutövaren. Arbetsgivaren har ett stort ansvar för att skapa förutsättningar för detta kontinuerliga lärande. Detta gäller offentliga såväl som privata vårdgivare.

Det kontinuerliga lärandet kan ske i en rad olika former som regelbunden fortbildning och reflektion på arbetsplatsen, deltagande på kurser och konferenser samt auskultering på andra arbetsplatser. Arbetsgivaren har ett ansvar att säkerställa att tidsmässiga och ekonomiska möjligheter finns för den enskilda yrkesutövaren i det reguljära arbetet.

En organisatorisk förutsättning för en lärande miljö inom hälso- och sjukvården är att det finns tjänstekonstruktioner som stödjer ett sådant lärande. Förenade tjänster mellan akademi och hälso- och sjukvård och specialisttjänster är en nyckelförutsättning. Genom att inrätta förenade tjänster och specialisttjänster säkerställer man att det finns personer i verksamheten som kan fungera som förmedlare och utvecklare av kunskap, något som är en förutsättning för hälso- och sjukvårdens kvalitetsutveckling.